

Tänavanoorsootöö ABC

Õppematerjal algajale
tänavanoorsootöö tegijale

See Erasmus+ "Tänavapõhise noorsootöö ABC" õppematerjal on koostatud Tartu Noorsootöö Keskuse (Eesti) ja Baltijas Regionālais Fondsi (Läti) vahelises koostöös ellurakendatud Erasmus+ KA2 projekti tulemusel.

Sisuloome: Liisi Trumm, Elen Hermanson, Laura Anspuka, Maarja Enumäe ja Aveli Otsa

Illustratsioonid ja kujundus: Elen Hermanson, Liisi Trumm

Tõlked: Mill.ee Tõlkebüroo

Panus: Pärnu MONO, MONO Tallinn, Resiliences centres, Liisa Tammoja ja Karolin Valge

Seda projekti ja õppematerjali rahastab Euroopa Liit. Siin väljendatud vaated ja arvamus on siiski ainult autori(te) omad ega kajasta ilmingimata Euroopa Liidu ega Hariduse, Audiovisuaalvaldkonna ja Kultuuri Rakendusameti (EACEA) seisukohti. Euroopa Liitu ega EACEAd ei saa pidada nende eest vastutavaks.

Seda koolitusmaterjali võib uuesti trükkida või reprodutseerida hariduslikel, teaduslikel ja mittetulunduslikel eesmärkidel tingimusel, et seda tehes nimetatakse autoreid ja väljaandjat.

© Tartu Noorsootöö Keskus, 2022

Funded by
the European Union

TABLE OF CONTENT

Sissejuhatus 4

- Mis on noorsootöö?
- Mis on mobiilne noorsootöö/
tänavapõhine noorsootöö?
- Sihtgrupp

Tänavapõhise noorsootöö sammud 8

Kuidas valmistuda 9

- Hea tänavapõhise noorsootöö tegija
- Ennetavad meetmed, millele tuleks mõelda

Kuidas kontakti luua 13

- Esmamulje jätmine
- Nõuanded ja soovitusel

Kuidas vestelda ja sekkuda? 16

- Vestluse pidamine

Sekkumine

Kuidas vestlust lõpetada 19

- Millal lahkuda?
- Ukse avatuks jätmine

Kuidas reflekteerida 22

- Reflekteerimine ja andmete kogumine
- Edu ja mõju mõõtmine
- Digitaalse noorsootöö edu ja mõju

Partner organisatsioonid 25

- Projektist
- Partner organisatsioonid
- Tänavanoorsootöö partnerriikides

Kasutatud allikad 29

Lisad 30

Sissejuhatus

“Väga tähtsad on nooruses kujunenud head harjumused.”

Aristoteles

See koolitusmaterjal on mõeldud igaühele, kes soovib saada rohkem teada noortega sidemete loomisest tänavatel ja avalikus ruumis. Kuigi see koolitusmaterjal on suunatud pigem algajatele, võib sellest siiski olla kasu ka juba kogunud noorsootöötajatele.

See õppematerjal ei ole kivistse raiutud. Autorid soovivad kohandada seda vastavalt iseenda, oma piirkonna ja oma organisatsiooni vajadustele.

Mis on noorsootöö?

- Eesti Haridus- ja Teadusministeerium on defineerinud noorsootöö järgmiselt: noorsootöö on tingimuste loomine noore isiksuse mitmekülgseks arenguks, mis võimaldab noortel vaba tahte alusel perekonna-, tasemeharidus- ja tööväliselt tegutseda. (Eesti Haridus- ja Teadusministeerium, 2022)
- Euroopa Liidu Nõukogu on defineerinud noorsootöö järgmiselt: noorsootöö on laialdane mõiste, mis hõlmab paljusid erinevaid sotsiaalset, kultuurilist, hariduslikku ja poliitilist laadi tegevusi nii noorte poolt, koos noortega kui ka noorte jaoks. Noorsootöö kuulub koolivälise hariduse alla ning hõlmab ka konkreetseid vabaajategevusi, mida korraldavad professionaalsed või vabatahtlikud noorsootöötajad ja noorteliidrid. Noorsootööd korraldatakse erinevatel viisidel (noorte poolt juhivate organisatsioonide, noortele mõeldud organisatsioonide, mitteametlike rühmade või noorsooteenuste ja ametiasutuste poolt). Seda tehakse erinevates vormides ja keskkondades (näiteks avatud juurdepääsuga, rühmapõhine, programmipõhine, kutsuv ja otsiv noorsootöö) (Nõukogu järeldused... 2013, lk 1).
- Eesti noorsootöö seaduse (2010) paragrahv 4.1 täpsustab eelnevat öeldes, et noorsootöö on tingimuste loomine noore isiksuse mitmekülgseks arenguks, mis võimaldab noortel vaba tahte alusel perekonna-, tasemeharidus- ja tööväliselt tegutseda. (Noorsootöö seadus, 2010)
Noorsootöö on paljusid erinevaid meetodeid hõlmav üldmõiste, mille hulka kuulub ka avatud noorsootöö. Viimati nimetatud mõistet kasutatakse laialdaselt noortekeskustes.
- Euroopas tehtava avatud noorsootöö laadi ja põhimõtted on sõnastanud Euroopa Noortekeskuste Konföderatsioon. Selle põhjal on avatud noorsootöö eesmärk "pakkuda noortele nende vaba tahte alusel arendavaid ja hariduslikke kogemusi, et valmistada neid ette aktiivseks osalemiseks demokraatlikus ühiskonnas ja et aidata neil rahuldada oma arenguvajadusi". (Vt ka European Confederation of Youth Clubs ehk Euroopa Noortekeskuste Konföderatsioon)

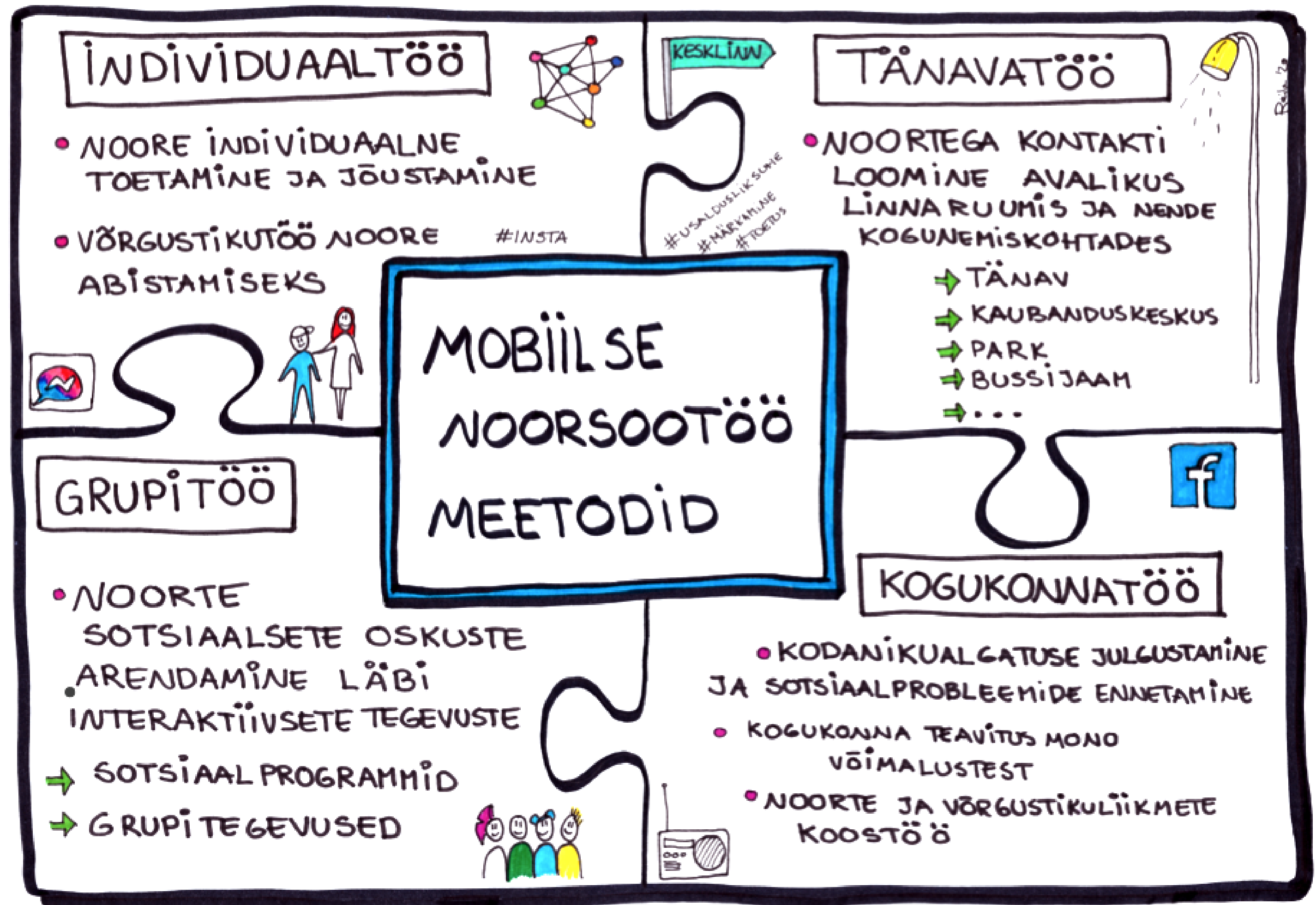
Mis on mobiilne/tänavapõhine noorsootöö?

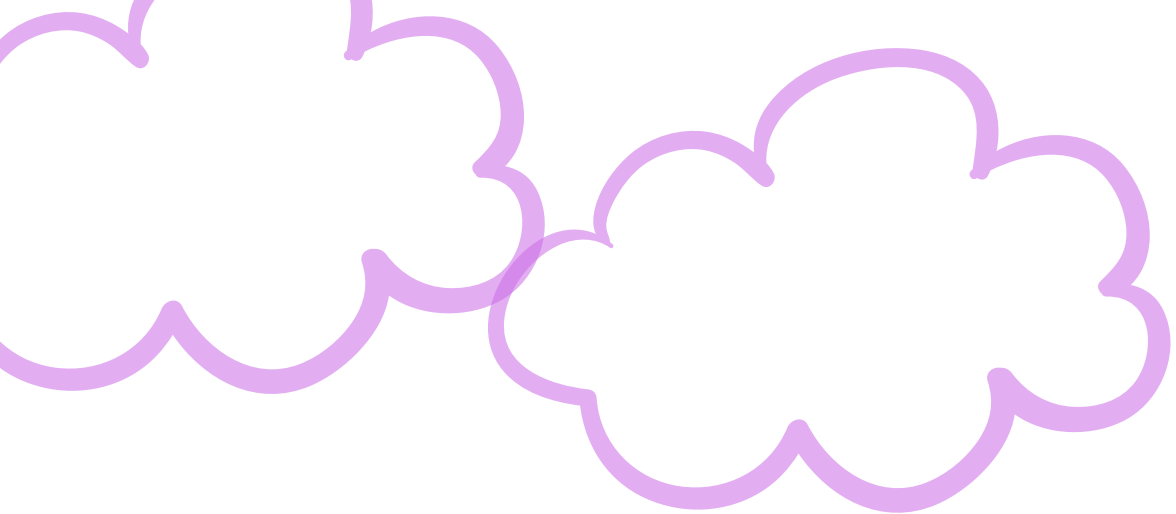
Mobiilne noorsootöö on üks ennetava noorsootöö meetodeid. Selle eesmärk on luua ja säilitada usalduslikke suhteid noortega ning noori toetada ja võimendada. Kui avatud noorsootööd tehakse peamiselt noortekeskustes, siis mobiilset noorsootööd tehakse selles keskkonnas, kus noored viibivad. Selleks võivad olla tänavad või muud avalikud kohad, kaubanduskeskused ja koguni internet.

Mobiilse noorsootöö alleesmärgid on järgmised:

- Noortega avalikus ruumis usaldusliku sideme loomine
- Noorte teavitamine nende vajadustel põhinevatest noorsootööga pakutavatest võimalustest
- Noorte sotsiaalsete oskuste arendamine
- Noori tähelepanu keskmesse seadva võrgustumise tagamine

Mobiilse noorsootöö saab omakorda jagada neljaks: individuaalne töö, tänavapõhine töö, rühmatöö ja kogukonnatöö.

Ja tänavapõhine töö jaguneb omakorda kaheks: kutsuv ja otsiv noorsootöö.

Erinevus on välja toodud vasakul asuval pildil.

Järgnev materjal käsitleb põhilselt tänavanoorsootööd ning selle eesmärgile, meetoditele ja ettevalmistusele.

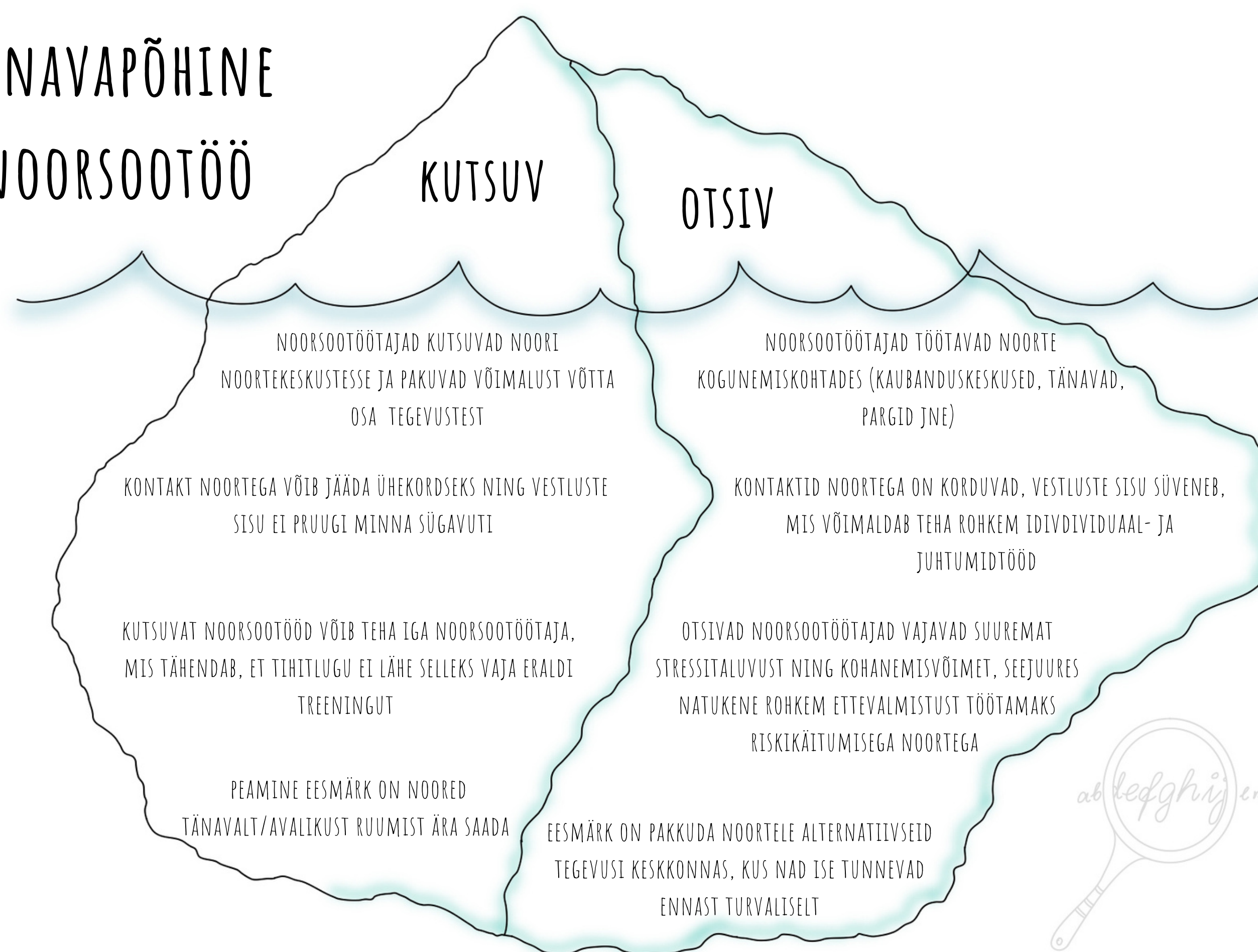
Sihtrühm

Noorte inimeste avalikus ruumis liigitamiseks on erinevaid viise, ent Eestis nimetatakse tänavanoorteks kõiki tänavatel olevaid noori. See on nii, sest mõiste “tänavanoored” viitab peamiselt neile noortele inimestele, kes elavad tänavatel, tarbivad alkoholi, narkootikume jne.

Mobiilse noorsootöö tähelepanu keskmes on küll riskikäitumisega noored, ent seda tehes saab luua kontakte ja sidemeid kõigi avalikus ruumis viibivate noortega. See tähendab, et me saame kohtuda nii nende noortega, kellel ei ole kuhugi minna, kui nendega, kes on tänaval lihtsalt seetõttu, et neil on igav. Tänavapõhine noorsootöö ei ole seega ainult ennetav, vaid märksa laiemal laadiga noorsootöö meetod.

Vanuse poolest oleneb sihtrühm sellest, milliste vajadustega tegeletakse ja milliseid teenuseid pakutakse. Mõnes riigis peetakse noorsootöö sihtrühmaks 7- kuni 30-aastaseid noori. Eestis on selleks vanusevahemikuks 7–26, ent iga teenusepakkuja valib siiski just selle vanuserühma, mis on asjakohane tema seatud eesmärkide saavutamiseks. Tõenäoliselt ei toimiks 7-aastastele sobivad meetodid 26-aastaste puhul ja just seda ongi alati kõige tähtsam meeles pidada.

TÄNAVAPÕHINE NOORSOOTÖÖ

Tänavapõhise noorsootöö sammud

Tänavapõhine noorsootöö hõlmab viite sammu, milleks on ettevalmistumine, lähenemine ehk vestluse alustamine, sekkumine, vestluse lõpetamine ja oma tegevuse üle järele mõtlemine. Selle brošüüri järgmised peatükid käsitlevad kõiki neid samme, kaasa arvatud vajalikke vahendeid, meetodeid ja näiteid detailselt aitamaks muuta tänavatöö protsessi selgemaks ja lihtsamalt järgitavaks.

Kuidas valmistuda?

TEADVUSTAGE AVALIKU RUUMI REEGLIT

AVATUD KÕIGILE, SEEGA ME KÕIK VASTUTAVAD SELLE PUHASTAMISE EEST

1. MÄÄRAKE KUUPÄEV, KELLAEG JA EESMÄRK TÄNAVATÖÖKS OMA PAARILISE VÕI MEESKONNAGA

2. TÄPSUSTAGE ÜLE DETAILID: MIS PIIRKONDA OLETE MINEMAS, JAGAGE ROLLID, MIS TEGEVUSI PLAANITE TEHA

3. VAIMNE ETTEVALMISTUS: MÕELGE LÄHENEMIS JA LAHKUMIS STRATEEGIALE, MIS TEEMADEL SOOVITE NOORTEGA VESTELDA JNE

4. KOGUGE KOKKU VAJALIK VARUSTUST, MIDA VAJATE ANTUD PÄEVAL

5. JÄTKE LISAAEGA, ET PARTNERIGA ÜHELE LAINELE JÕUDA – KUIDAS MÕLEVAD ENNAST TUNNEVADT, KAS VAJA TEHA MUUDATUSI PLAANIDES, JNE..

ET AIDATA KEDAGI TEIST, PEAME KA ISE OLEMA HOITUD

MÕELGE OMA TURVALISUSELE JA PIIRID

Ettevalmistuste tegemine on üks tänavapõhise noorsootöö kõige tähtsamaid osi ja seda eriti algajale noorsootöötajale. Selles etapis pannakse paika ajad, kohad ja eesmärgid, kogutakse vajalikku infot ja vahendeid, leitakse ühine keel oma partneriga, lepitakse omavahel vajalikes asjades kokku ja valmistatakse tänavapõhise noorsootöö tegemiseks ka vaimselt. See peatükk selgitab, mida tuleb teha ja millele mõelda enne tänavatele minemist.

Üks põhilisi asju, millele tuleks mõelda enne tänavapõhise noorsootöö tegemist ja selle tegemise ajal, on asjaolu, et te töötate avalikus ruumis ehk kõigile kodanikele mõeldud ruumis. Seetõttu on igaüks kohustatud hoidma seda ruumi puhta, kasutatava ja kõigile turvalisena. Noorsootöötajate roll on selgitada noortele avaliku ruumi kasutamise reegleid

Sama tähtis on ka pidada meeles, et te peate hoolitsema eeskätt iseenda eest, et saaksite kedagi teist aidata ja toetada. Hoidke oma meeled teravad ja võtke endale vastutus oma tervise eest. See tähendab, et te peaksite kõigis oma otsustes juhinduma eeskätt iseenda ohutusest. Seda tuleb teha nii siis, kui te otsustate, kuidas olukorda sekkuda, kui siis, kui otsustate, millal noortele läheneda ja millal mitte. Kõige tähtsam on tänavapõhist noorsootööd mitte teha üksi, ohtlikes naabruskondades ega hilja õhtul.

Teiseks on tähtis mõista, et me ei lähe tänavatele noortele moraali lugema ega nende valikuid arvustama. Noori tuleks pidada võrdseteks partneriteks. See tähendab, et noorsootöötajad peaks olema ausad, viisakad ja lugupidavad ja ootama samasugust käitumist ka noortelt. Võrdne partnerlus ei tähenda noortele liiga suure, neile üle jõu käiva vastutuse panemist. Alaealistele ei saa panna täiskasvanutega võrdset vastutust üritusi korraldades, projekte kirjutades või ükskõik mille muuga tegeledes, ent nad saavad õppida noorsootöötajatelt, paluda tuge või suuniseid, saada tagasisidet ja mõelda järele oma arengu ja tehtud vigade üle.

Kolmandaks tuleb enne tänavatele minekut mõelda sellele, mida soovitakse saavutada ehk et mis on eesoleva päeva eesmärk. Seejuures on tähtis mõelda, millised on tänavapõhise noorsootööga potentsiaalselt saavutatavad eesmärgid ja mida kohalikud noored tegelikult pakutavalt teenuselt vajavad. Enne eesmärgile pühendumist tuleb mõelda ka noorsootöötajate isiklikele tugevustele ja nõrkustele (see tähendab pädevustele ja vajakajäämistele).

See tähendab, et eesmärk võib oleneda muu hulgas ka järgmistest asjaoludest:

1. kui kogunud ja pädevad noorsootöötajad on,
2. kui palju aega on tänavapõhise noorsootöö tegemiseks,
3. kui palju aega on noorsootöötajatel jätku- ja järeltegevusteks,
4. millistel teemadel on noorsootöötajad valmis noortega vestlema, jne.

Tähtis on teada ja mõista, et isegi siis, kui seatud on kindel eesmärk, võib see vahel tänavapõhise noorsootöö tegemise käigus muutuda, mistõttu on vaja olla paindlik. Nii võib juhtuda näiteks siis, kui eesmärgiks on seatud vaatlemine ja tähelepanekute tegemine, ent te näete midagi sellist, mis vajab kohest sekkumist.

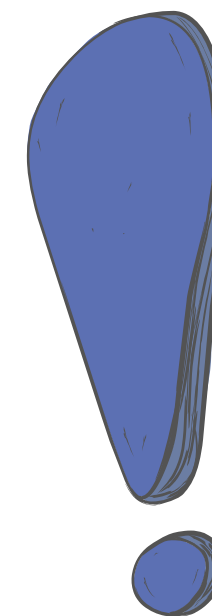
SELJAKOTI SISU:

VISIITKAARDID
KLEEPSUD
MÄNGUD
MÕNED BROŠÜÜRID
SÜÜA
PABER JA PIIATS
JNE

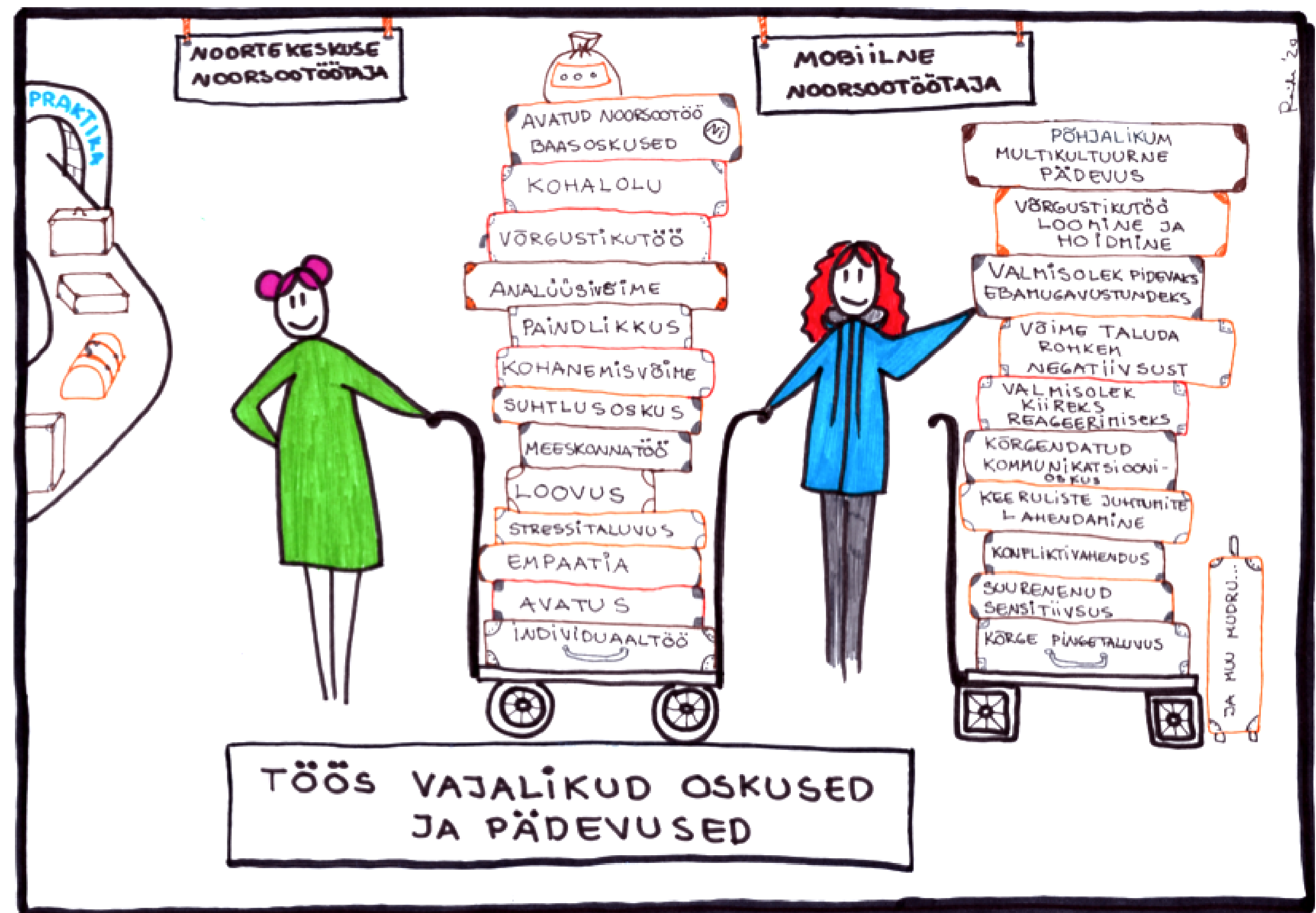
"Me otsime enne tänavatele minemist infot peatsete ürituste ja muude noortele mõeldud võimaluste kohta, mida saaksime neile soovitada. Me arutame partneriga läbi ka erinevad küsimused, nagu meie füüsiline ja vaimne tervis, erisoovid või tingimused, meie vahendid, teemad, mida noortega arutada, ja meie rollid ja meetodid sellel päeval tööd tehes. Me arutame seda, kes vestluse algatab ja kes seda veab, kui suuri vahemaid me kavatsime läbida, kas me oleme valmis looma uusi kontakte või kavatsime rääkida peamiselt meile juba tuttavate noortega, ja me arutame ka seda, milliseid teemasid ja olukordi me soovime vältida."
(Anonüümne mobiilne noorsootöötaja, 2022)

Suurepärane soovitus on võtta kasutusele seljakott. Niinimetatud tänavapõhise noorsootöö seljakott on hea abivahend kõige vajaliku (nagu vee, esmaabivahendite, vihmavarju jms) endaga kaasas kandmiseks. Nii saate võtta tänavatele suundudes kaasa ka brošüüre, kleebiseid, mängukaarte jms. Kuna me selgitame peagi ka vormiriietuse kandmise vajadust, siis on just seljakott üks ideaalsetest kohtadest, millele kinnitada oma organisatsiooni logo.

Hea tänavapõhise noorsootöö tegija:

1. õpib tundma ja hindab oma iseloomu ja huvisid ja analüüsib, milliseid oskusi ja pädevusi tal on vaja arendada heade kontaktide loomiseks noortega ja noorukitega vestlemiseks.
2. mõistab ja tunnistab, et noortel on oma elu ja harjumused avalikus ruumis ja et harjumusi ja käitumisviise saab mõjutada või muuta, kui noorsootöötaja kasutab oma pädevusi ja tugevusi ja peab noortest lugu.
3. peab kinni konfidentsiaalsusnõudest ja mõistab, miks on tähtis usaldust mitte kuritarvitada. Mõelge hoolikalt, kelle kohta ja kuidas te jagate noortelt saadud infot.
4. kasutab noortele huvipakkuvaid teemasid nendega vestlemiseks ja on ka teadlik vastavate huvidega noortele pakutavatest võimalustest.
5. tegeleb põhjalikult eneseanalüüsiga ja mõtleb järele noortega peetud vestluste ja selle üle, milliseid parandusi või muudatusi on võimalik teha.
6. hoolib noorte huvidest ja vajadustest, et pakkuda neile parimat võimalikku teenust.
7. paneb kohe alguses paika ranged ja selged piirid.
8. jälgib ja järgib noorte kehakeelt.
9. on aus ja eelarvamusteta ja kohtleb noori lugupidavalt.
10. on paindlik oma plaanide ja aja osas, kui olukord muudab selle vajalikuks.

Me peame erineva isiksusega noorte inimestega töötades pidama meeles järgmist:

- Me ei saa kunagi lõpuni mõista ega tunda teise isiku poolt läbielatatavat. Seetõttu tuleb noore inimesega rääkides isiklikest kogemustest kaugemale vaadata. Näide: ühe jaoks on traagiline saada koolis hindeks neli, ent teise jaoks on selleks rebenenud ja katkised riided. See pole koht, kus öelda: "Sellest pole midagi."
- Tähtis on säilitada endas abipalumisega võime. Abi palumisega tunnistatakse, et ka noorsootöötajad on haavatavad, lihtsalt inimesed nagu kõik teised. Sellest on kasu usaldusel põhinevate suhete ja võrdse partnerluse arendamisel.
- Tähtis on osata näha maski taha. Olge hooliv ja tähelepanelik, kannatlik ja avatud. Noorsootöötajad peaks püüdma süüvida tegevuse tuuma, mitte piirduma ainult tegevuse kui sellise täheldamisega.
- Usalduse loomine noore inimesega võtab aega, tulemus ei ole ilmtingimata vahetu ega kiire. Tehtav töö on investering ühiskonda ja selle tulemus võib ilmuda alles kauges tulevikus.

Ennetavad meetmed, millele tuleks mõelda

Enne tänavatele suundumist on väga tähtis mõelda esmalt iseenda ohutusele. Kuna tänavapõhist noorsootööd tehakse peamiselt õhtuti, kui väljas on pime, ja kuna külastatavad piirkonnad ei pruugi alati olla kõige turvalisemad ja paremini valgustatud, siis on eriti tähtis rakendada teatud turvameetmeid. Esiteks tuleks valida juba piirkonnad ja kellaajad nii, et te ei sea ennast kohe algusest peale ohtu. Teiseks on väga tähtis mitte kunagi teha tänavapõhist noorsootööd üksi.

Te ei tohiks kunagi unustada võtta endaga kaasa laetud akuga mobiili, kuna see võimaldab teil vajaduse korral abi kutsuda. Mobiili olemasolu on tähtis ka siis, kui noortel on vaja kellegagi ühendust võtta, nagu oma vanemate, sõprade või mingite spetsialistidega. Hea mõte on kanda alati kaasas ka töötõendit või visiitkaarte. Neist on kasu oma usaldusväärseuse tõestamisel nende noorte silmis, kellega te kontakteerute, ja ka siis, kui teil on vaja tõendada oma rolli täiskasvanutele, kellel võib tekkida küsimusi selle kohta, miks te noortega suhtlete. Ja visiitkaarti on ka mugav anda noortele, et nad saaksid teiega tulevikus soovi korral ühendust võtta.

Viimaks on väga tähtis ka see, et noorsootöötaja õpiks usaldama oma sisetunnet, kui see ütleb, et miski võib olla valesti. Kui te ei tunne ennast mingis olukorras turvaliselt või mugavalt, siis öelge seda kohe oma partnerile ja lahkuge sellest olukorrast pigem varem kui hiljem.

"Ma kontrollin oma partneriga alati enne marsruudi valimist üle, kus on eelnevatel päevadel käidud, milliseid piirkondi pole mõnda aega kontrollitud ja millised on ilmaolud."

"Ma mõtlen enne tänavatele minekut, milline on minu eesoleva päeva eesmärk ja mida ma kavatsen vaadelda tänavapõhist noorsootööd tehes. Siis paneme koos partneriga paika marsruudi, ent loomulikult võib juhtuda, et meil on vaja oma plaani ja teekonda muuta. Me arutame ka, milliseid vahendeid me vajame ja seda, kas me vajame mingeid erivahendeid või -materjale."

KONTAKTI LOOMINE

TRIKID JA NIPID

OLE SINA ISE

ALUSTA VESTLUST
TEISES KEELES

SUVALINE NALI

'OH, MA TEAN SIND
KUSKILT?!'

ESMAMULJE

OLE AUS JA AVATUD
MÕTLE, MIDA SA KANNAD

VESTLUSE ÜLAL HOIDMINE

VESTLUSEL KESKENDU NOORTE
HUVIDELE, PROBLEEMIDELE JNE
LASE NOORTEL ENDALE MIDAGI
ÕPETADA

SEKKUMINE

MÕTLE SEKKUMISE EESMÄRGILE
NEGATIIVSED JA POSITIIVSED SITUATSIOONID

Kuidas kontakti luua?

Mobiilse noorsootöö tegemisel on vaja enne noortega kontakti loomist teatud asjadega arvestada ja teatud asjad läbi mõelda. Nende hulka kuuluvad teie välimus, vormiriietus, kehakeel ja kõnetamisviisid, mida saate kasutada võõraga vestluse alustamiseks. Leiate sellest peatükist mõned mõtted ja nõuanded selle kohta, kuidas noortele läheneda ja millega seejuures arvestada. **Ja nagu ikka – arvestage ennekõike iseenda ohutusega!**

Esmamulje jätmine

Noortele kaubanduskeskustes, parkides ja muudes avalikes kohtades lähenemisel on tähtis mõelda sellele, millise mulje te endast jätate. See tähendab, et teil tuleks mõelda, mis aitab panna alust usalduse tekkele noorterühma seas. Abi on noortele ausalt oma eesmärgi ja ameti selgitamisest. On suurepärane, kui saate seda tõendada oma vormiriietuse või visiitkaardiga. Vormiriietuse kandmine aitab tekitada usaldust mitte ainult noortes, vaid ka läheduses viibivate täiskasvanute seas. Samas tuleks mõelda igati läbi vormiriietuse välimus, kuna see ei tohiks mingil juhul olla liiga silmapaistev, sest vahel tahavad noored rääkida kellegagi ilma, et kõik teised inimesed teaks, et nad räägivad noorsootöötajatega.

Seetõttu tuleks kanda tavalist vaba aja riietust, millel on logo, ametinimetus või koguni nimi.

Kontakti astudes on tähtis mõelda ka keskkonnale ja kehakeelele. Kui te ei suuda otsustada, kas peaksite noortele lähenema, ja jääte seisma, et omavahel arutada, kuidas seda teha, siis võivad noored arvata, et te jälgite neid ja tunda ennast juba ohustatult. Kui te vajate rohkem aega oma lähenemisviisi üle järele mõtlemiseks, siis võite alati valida ringiga liikumise võimaluse otse noorterühma juurde minemise asemel. See võib aidata teil paista koguni sundimatuma ja loomulikumana. Te võite näiteks pöörata ümber nurga ja tulla teiselt poolt või lihtsalt kontrollida oma telefoni või kotti ja läheneda noortele alles siis.

Olge noortega kontakti astudes sundimatu – vestelge nendega lihtsalt vabalt. Kui te ei tunne noori veel üldse või kui noorterühmas on teile võõraid noori, siis on tähtis ennast tutvustada, öeldes, kes te olete ja mida te seal teete. See on tähtis, kuna noored tõmbuvad tihti endasse kokkupuutel võõrastega, nad võivad karta, et te olete politseinik ja nii edasi.

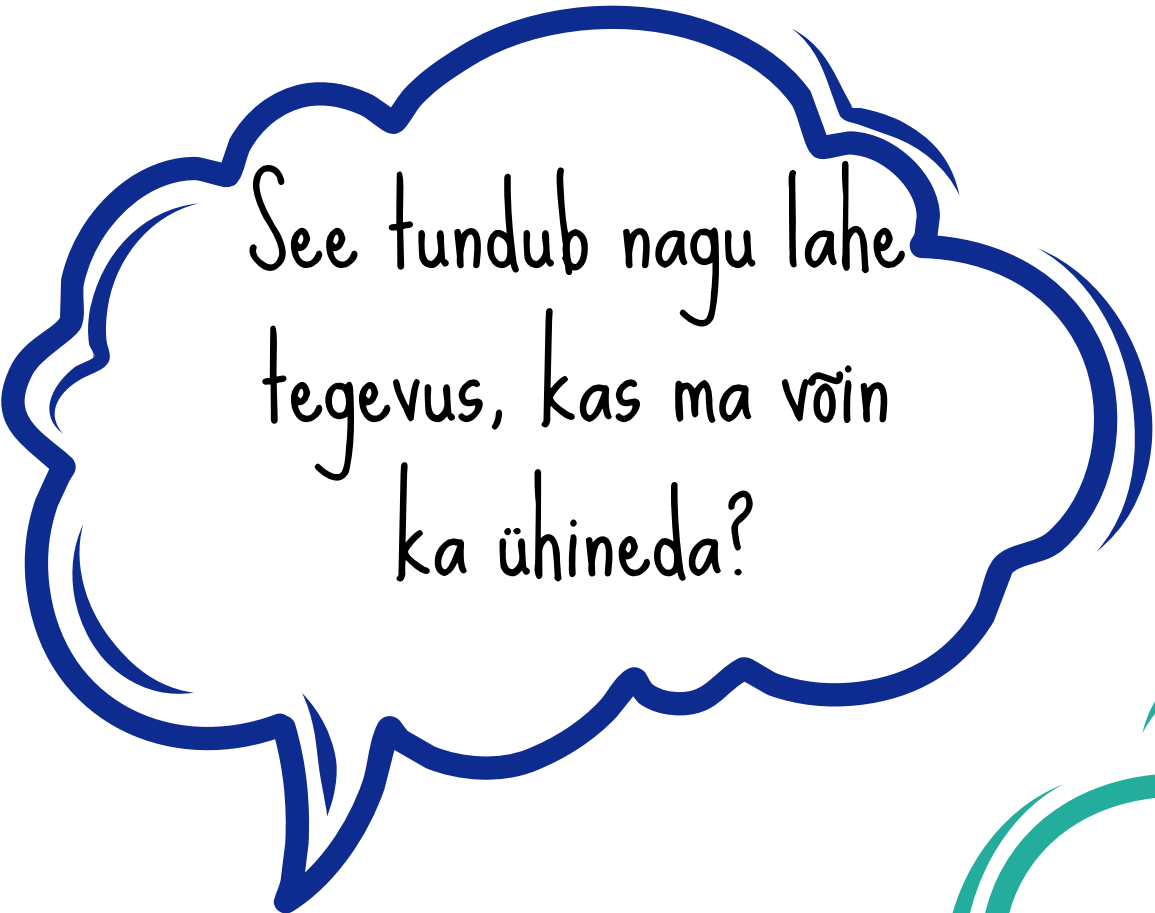
Nõuanded ja soovitused

Pole mingi üllatus, et hea esmamulje jätmine on tähtis, ent kuidas üldse alustada noorega vestlust päris esimesel korral?

Siin on mõned nõuanded ja soovitused, mida mobiilsed noorsootöötajad on jaganud.

Kõik meetodid ei pruugi iga kord ja kõigi noortega toimida. Seetõttu on väga tähtis, et noorsootöötajal oleks noortega vestluse alustamiseks vähemalt paar meetodit või jutule saamise viisi. Tähtis on pidada meeles ka seda, et kõik meetodid ei sobi igaühele, mistõttu tuleks valida enda ja olukorra jaoks sobivaimad.

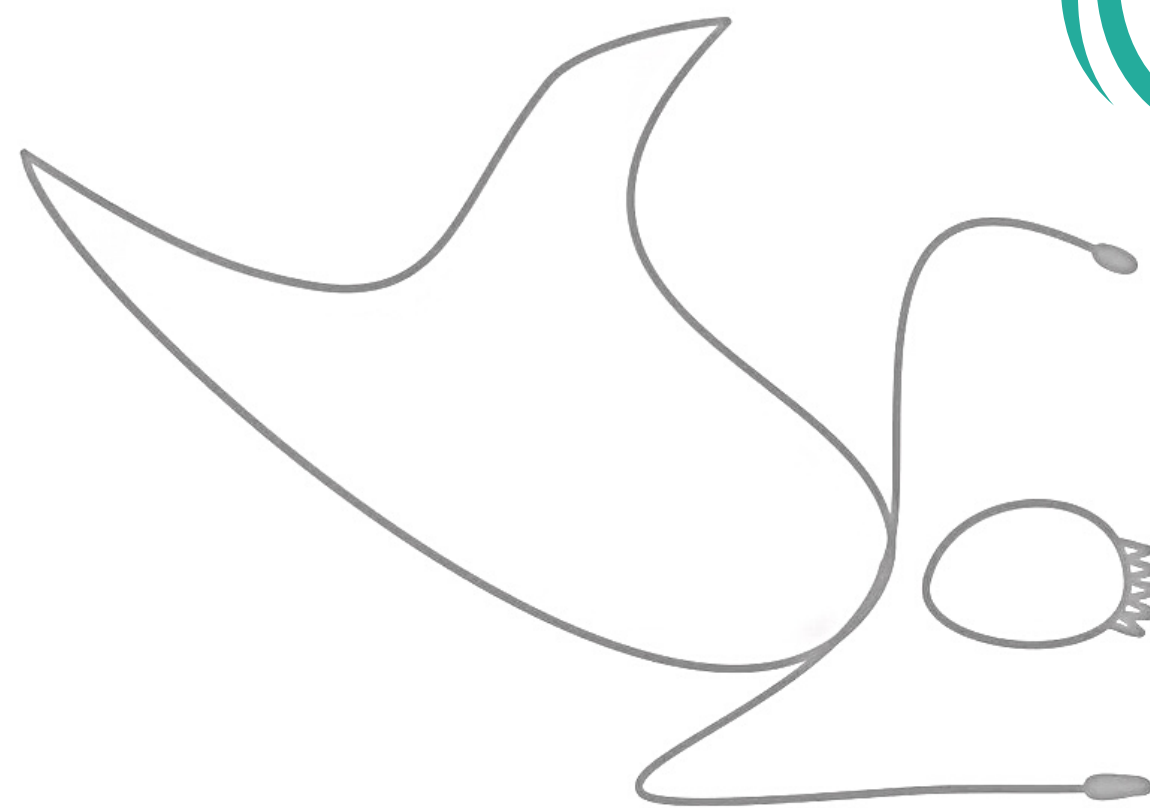
Eksperimenteerides on kõige tähtsam olla aus ja jääda iseendaks. Ärge teeselde ega püüdke olla keegi teine, kuna noored näevad selle kohe läbi, kui te pole siiras.

See tundub nagu lahe tegevus, kas ma võin ka ühineda?

Muidugi, las ma näitan, kuidas see käib.

- **“See näib olevat üsna lõbus tegevus, kas ma võin teiega ühineda?”** – See meetod toimib, kui noored teevad parajasti midagi sellist, mida te olete valmis õppima. Mängivad näiteks korvpalli, sõidavad tõuksiga, mängivad lõbusaid mängu või filmivad mõnda TikTok tantsu.
- **“Kas saaksite mind pisut aidata?”** – Teistelt abi palumine näitab neile, et ka teie olete lihtsalt inimene, kes vajab aeg-ajalt pisut abi. See näitab ka, et abi palumises pole midagi halba, kuna inimestele tegelikult meeldib teisi aidata. Te võite näiteks küsida juhiseid mõnda toredasse kohta minekuks või mõne tuntud artisti nime, mis ei tule teile hetkel meelde, või paluda koguni ennast pildistada.
- **“Kas saaksite palun öelda, mis kell on?”** – Isegi siis, kui teil on kell käel või taskus telefon, on kellaaja küsimine lihtne viis vestluse alustamiseks. Enamik inimesi aitab teisi meeeldi ja eriti siis, kui seda on nii lihtne teha, nagu kellaega öelda.
- **“Mulle meeldib sinu stiil.”** – Kellele ei meeldiks kuulda komplimente iseenda kohta? On neil siis toredat ja tavatut värvi juuksed või lahe soeng, moekad riided või kenad jalatsid, noorte välimuse kohta komplimentide tegemine tõstab nende enesekindlust ja toob neile tihti naeratuse näole. See on ka suurepärase viisi esmasest kohmetusest üle saamiseks ja tutvusega alguse tegemiseks.
- **“Hei, kuidas sul läheb?”** – See on kõige lihtsam viis noorte poole pöördumiseks ja vestluse alustamiseks.

Mõned nõuanded noorsootöötajatelt üle Eesti:

- Minu jaoks on kõige tähtsam läheneda noortele ilma eelarvamusteta ja ilma neid arvustamata. Mul ei ole mingit kindlat vestluse alustamise viisi, ent vahel meeldib mulle küsida midagi filosoofilist.
- Üks vöte, mida me kasutame, on see, et üks meist alustab vestlust eesti ja teine vene keeles. (Tallinn MONO)
- Ma kasutan vahel provokatsiooni. Kui näiteks noored suitsetavad, siis küsin neilt isikut tõendavat dokumenti ja ütlen siis, et see oli nali. (Tallinn MONO)
- Vestluse alustamine oleneb minu inspiratsioonist, ent enamasti hakkab lihtsalt pihta ja teen pisut nalja vestluse käigus, kui võimalik. Ma püüan ka kasutada avatud kehakeelt, olla enesekindel ja pisut rumalgi, et noorte usaldust oleks lihtsam võita.
- Ma alustan viisaka inimesena TERETAMISEST ja jätkan siis lihtsalt sealt.

Nagu juba öeldud, on usaldusliku sideme loomisel tähtis jääda iseendaks. Ärge tahtke ega püüdke olla keegi teine. Inimesed hindavad teid just sellena, kes te olete!

SEKKUMINE

MIDA SA SOOVID SELLE
SEKKUMISEGA SAAVUTADA?

KAS USALDUSSUHTE PEALE
SEKKUMIST SÄILIB?

SINU ENDA JA PAARILISE
TURVALISUS ENNEKÕIKE!
ÄRA MÄNGI KANGELAST!

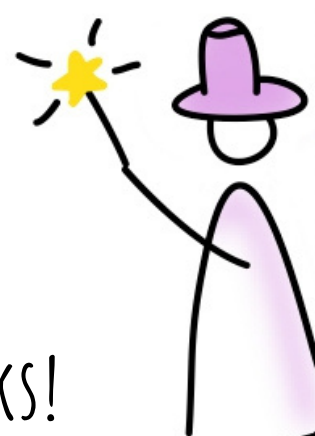
PROOVI MÕISTA PÕHJUST
ANTUD TEO TAGA

KUI MÄRKAD POSITIIVSED SUHTUMIST VÕI KÄITUMIST,
JÕUSTA NOORI!

METOODIKAT KASUTAMISEKS:
TUGEVUSTELE SUUNATUD LÄHENEMINE
LAHENDUSTELE SUUNATUD LÄHENEMINE

SÕLTUMATA SITUATSIIONIST EI OLE
NOORSOOTÖÖTAJAD SEAL MORALISEERIMISEKS!

Kuidas vestelda ja sekkuda?

Tänavatel võib juhtuda nii mõndagi. Päevad pole vennad, mistõttu on tähtis olla valmis kõigeks. Päriskõigiks olukordadeks ei saa muidugi kunagi valmis olla, ent teil on ikka lihtsam, kui te teate, millised võivad tulemused olla või millistest olukordadest te võite ennast leida. See peatükk sisaldab nõuandeid tänavatel vestluse vedamiseks ja pidamiseks ja soovitusi selle kohta, millal ja kuidas reageerida või sekkuda erinevates olukordades ja erinevate vahejuhtumite puhul ja siin selgitatakse ka, miks on nii tähtis neist asjust oma kolleegidega rääkida.

Vestluse pidamine

Noortega vesteldes on tähtis hoida noorukit või noorterühma tähelepanu keskmes. See tähendab, et rääkida tuleks nende huvidest, probleemidest, elust jne. Loomulikult aitab usaldust võita see, kui noorsootöötaja räägib pisut ka iseendast, ent vestluse põhiliseks teemaks peaks olema siiski noored. Sellele vaatamata on hea mõelda läbi ja teada, millistel teemadel olete te ise noorsootöötajana valmis noortega rääkima. Püüdke leida ühiseid huvisid ja kui neid ei paista olevat, siis olge valmis esitama küsimusi – laske noortel ennast õpetada või tutvustada teile midagi täiesti uut ja ärge kartke ebaõnnestuda. Kui noored näiteks parkuurivad, siis paluge näidata endale mõnda trikki ja proovige siis ka ise seda järgi teha. Ja taas – neis asjus pole tähtis olla hea ja osav, vaid lihtsalt näidata välja huvi nende vastu ja oma valmisolekut proovida ka ise teha noortele tähtsaid asju. See võimaldab teil teenida ära nende lugupidamise ja usalduse.

Kui vestlus ei suju kuigi hästi, ent noored on valmis teiega aega veetma, siis võib noorsootöötaja ise mingi tegevuse välja pakkuda (näiteks mingi arutlus-, kaardi- või sportmängu vms). Valitud meetod peaks olenema noorterühma huvidest, keskkonnast ja teil kaasas olevatest vahenditest.

Taas tuleks rääkida ka avaliku ruumi kasutamise reeglitest. Kui noortel näib olevat ebamugav või kui nad ei taha hetkel suhelda, siis on aeg edasi liikuda. Ent sellest juba täpsemalt järgmises peatükis.

Sekkumine

Kuna tänavatel liigub igasuguseid inimesi, siis võib paratamatult tulla ette ka mitmesuguseid vahejuhtumeid. Ette võib tulla nii häid kui halbu olukordi, millesse on vaja tihti mingil moel sekkuda ja just noorsootöötajad võivad olla õiged ja vajalikud professionaalid seda tegema. Adekvaatse sekkumise tagamiseks tuleb rääkida oma tiimiliikmetega rakendatavatest meetoditest ja lähenemisviisidest tagamaks nende sarnasust ja hoolitsemaks, et need põhinevad samadel väärtustel.

Sekkudes on väga tähtis mõelda, mida me soovime saavutada ja mis on meie eesmärk seda tehes. See on hädavajalik, et muuta tänavapõhise noorsootöö teenus professionaalseks ja järjekindlaks ning teie roll noorsootöötajana usaldusväärseks ja pädevaks.

Olukorrad ja sekkumisviisid:

- **Mõjuainete tarvitamine** – Rakendatav lähenemisviis peaks olenema teie eesmärgist ja sellest, milliste mõnuainetega on tegemist (sigarettide, alkoholi või koguni narkootikumidega). Väga tähtis on mitte moraali lugeda ega öelda noortele, mida teha, vaid pigem arutada nendega, miks nad mõnuaineid tarvitavad ja millised võivad olla selle tagajärjed ehk püüda tungida probleemi tuumani. Soovitav on ka anda head eeskuj. (“Palun ära suitseta minu lähedal, kuna ma hoolin oma tervisest.”)

Kui näete sellist alkoholi tarvitamist, mis võib olla ohtlik, või narkootikumide tarvitamist, siis tuleb pöörduda politseisse, ent hoolitsege, et te ei kaota seda tehes noorte usaldust, mistõttu andke noortele teada, et teie prioriteediks on nende ohutus.

- **Vaimne või füüsiline vägivald** – Sellises olukorras on tähtis mõelda esmalt iseenda ohutusele. Kui te võite ise haiget või viga saada, siis tuleb pigem pöörduda politseisse, mitte püüda ise olukorda lahendada. Ent kui näib, et teil endal võib õnnestuda probleemi lahendada, siis on hea tunda selliseid meetodeid nagu tänaval vahendajaks olemine või lihtsalt noorte ära kuulamine või püüda panna noori oma emotsioone ohutumalt väljendama.
- **Kiusamine** – Vahel toimivad kõige paremini lihtsad lähenemisviisid. Näiteks selgitamine, miks mingi tegevus on halb või kuidas see võib kellelegi haiget teha. Veel lihtsam on küsida, miks noored kiusavad ja kas nad on mõelnud sellele, kuidas see teisi mõjutab.
- **Risustamine või üldkasutatava vara kahjustamine** – Noortele tuleks tuletada meelde ja neil tuleks aidata mõista, et tegemist on avaliku ruumiga, mistõttu on igaüks kohustatud hoidma seda puhtana, kuna see mõjutab ka neid ennast. Kui noored teevad grafitit, siis võite näidata neile kohti, kus seda saab teha ilma seadusega pahuksisse minemata.
- **Heategude või positiivsete tegevuste tunnustajaks olemine** – Kui te märkate, et mõned noored korjavad üles rämpsud ja viskavad selle prügikasti või hoolitsevad vigastatud looma eest, siis on hea mõte sekkuda ja kiita neid nende positiivse käitumise eest. Kõik olukorrad ei pea olema alati negatiivsed, mistõttu on hea märgata positiivseid tegusid ja teisi nende tegemise eest tunnustada.

"Ma olin kord õppevisiidil teise linna ja tutvusin sealsete mobiilsete noorsootöötajate tööviisidega. Ma tegelesin tollal ise peamiselt kutsuva noorsootööga ja mul polnud just kuigi palju kogemusi otsiva noorsootöö tegemisega. Niisiis, seal oli üks alaealiste noorte rühm suitsetamas ja alkoholi tarbimas ja sealsed noorsootöötajad lähenesid neile noortele ega puudutanud mõnuainete tarvitamise teemat. Pean tunnustama, et see tundus mulle intrigeerivana ja ma tahtsin teada, miks nad nii tegid. Nende põhjuse teadasaamine oli minu jaoks tõeline avastus. Mobiilsed noorsootöötajad ütlesid, et seda tüüpi sekkumine ei olnud sel hetkel nende eesmärk. Nende eesmärgiks oli saada infot ühe sellise nooruki kohta, keda nad polnud näinud ja kellest kuulnud mõnda aega ja et sellise lähenemisviisi kasuks otsustades õnnestus neil endale seatud eesmärk saavutada."

	
OLEME AUSAD	TEESKLE EGA OTSI POPULAARSUST
NOORSOOTÖÖTAJAD ON AVATUD ON ROLLID, EESMÄRKIDES, PRINTSIIPIDES NING KONTAKT PÕHINEB NOORSOOTÖÖ ALUSDOKUMENTIDEL	ME EI TEESKLE KEDAGI TEIST EGA VARJA, KES ME OLEME, SEETÕTTU EI LOO ME VADEL EGA EETLISEL KÄITUMISEL PÕHINEVAID SEOSEID
MEIE ROLL	SURVESTA NOORT
TEADVUSTAME NOORSOOTÖÖTAJA/SOTSIAALTÖÖTAJA ROLLI JA KÄITUMISE VASTAVALT SELLELE	ME EI ÜTLE NOORTELE, MIDA TEHA VÕI KUIDAS KÄITUDA
OLEME KONFIDENTSIAALS	JAGA DISKREETSET INFORMATSIOONI
OLEME DISKREETSED JA USALDUSVÄÄRS, VESTLUSED NOORTEGA JÄÄVAD MEIE VAHELE	ME EI JAGA TEAVET KOLMANDATE ISIKUTEGA, KUI SEE POLE VAJALIK
VÕRGUSTIKUTÖÖ	IGNOREERI
ME PROOVIME LEIDA ABI NING TOETAME, KASUTADES NOOREKESKSET VÕRGUSTIKUTÖÖD	ME EI JÄTA NOORI OMA PROBLEEMIDEGA ÜKSI EGA MUUDA PROBLEEMI VÄIKSEMÄKS, KUI SEE ON
MÕNUAINED	MORALISEERI
VÄLJENDAME OMA SEISUKOHTA	ME EI ÄHVARDA NOORT ERINEVATE KARISTUSTEGA
KAARDISTAME	KOORMA/ÜLEJAGAMINE
NOORTE VAJADUSTE JA HUVIDE KAARDISTAMINE	ME EI KOORMA NOORI TEABEGA ÜLE

Kuidas vestlust lõpetada?

Tänavapõhist noorsootööd tehes on tähtis ka oskus märgata ja mõista, millal on õige aeg suhtlemine või vestlus lõpetada. See võib olla nii, kuna noored ei näita mingit huvi üles või ütlevad, et nad ei taha teiega enam rääkida, kui nad hakkavad suitsetama või jooma või kui te lihtsalt leiute, et on õige aeg edasi liikuda, ja siis on hea tunda mõnda tänavapõhises noorsootöös kasutamiseks sobivat väljumis- ehk lahkumisstrateegiat. See peatükk sisaldab selliste meetodite kirjeldust ja mõtteid selle kohta, kuidas lõpetada suhtlemine ust järgmiseks korraks avatuks jättes.

Millal lahkuda?

Lahkumishetke valimisel on kõige tähtsam olla lugupidav ja empaatiline. Kuna tänav on avalik ruum, siis oleneb see ainult noortest endast, kas nad soovivad teiega rääkida või mitte. Kui neil näib olevat ebamugav või kui nad väljendavad soovimatust teiega suhelda, siis on noorsootöö tegija kohustatud seda märkama ja lahkuma. Sellele vaatamata on tähtis lahkuda viisil, mis jätab avatuks uuesti kohtumise võimaluse, kui noored on selleks valmis ja seda soovivad ja see võimalus peaks olema ka noortele mõistetav.

Üks põhjus lahkumiseks võib olla ka see, kui olukord muutub ebamugavaks mitte noortele, vaid noorsootöötaja(te)le. See võib olla nii, kuna noored hakkavad näiteks käituma noorsootöö põhimõtetega vastuolus oleval viisil, nagu see, et nad suitsetavad või joovad. Sel juhul on tähtis öelda, miks te lahkute, ent seda tuleks teha ilma seejuures noori arvustamata ja hukka mõistmata. Te võite näiteks öelda nii: “Me tuleme tagasi järgmisel korral, kui te ei joo.” või “Mulle ei meeldi sigaretilõhn, mistõttu me lahkume nüüd.”

Kuna tänav on noortekeskusest vabam keskkond, siis ei saa te tegelikult reegleid kehtestada ega keelata noortel juua või suitsetada, ent te ei pea ka jätma muljet just nagu selline käitumine sobiks teile. Taas on abi sellest, kui te arutate neid lähenemisviise oma tiimi või partneriga, et olla kindel, et te edastate noortele samu väärtusi ja sõnumeid.

Teine põhjus noorte juurest või seast lahkumiseks on see, kui miski paneb noorsootöötaja ennast ebamugavalt tundma. Meil kõigil on teemasid, millest me ei ole valmis rääkima või mis muudavad meid liiga emotsionaalseks või õnnetuks. Kui sellised teemad kerkivad esile, siis on tähtis väljendada oma ebamugavust oma partnerile delikaatsel viisil või lihtsalt olukorrast eemalduda. Taas on äärmiselt tähtis tunda oma partnerit piisavalt hästi, et märgata ja mõista, kui ta tunneb ennast ebamugavalt, ja et teada, mida sel juhul teha. Hea on ka omavahel eelnevalt läbi rääkida ja kokku leppida, kas sel juhul tuleks 1) teil mõlemal lahkuda või 2) ühel noorsootöötajal vestlust jätkata ja ainult teisel lahkuda. Omavahel eelnevalt kokkulepitud signaal on hea lahendus partneritele omavaheliseks suhtluseks ilma noori alarmeerimata. Ent kui noorterühm mõistab, et miski on teoksil, siis on tähtis olla nendega võimalikult aus hoolitsemaks, et nad ei tunne ennast süüdi ja et nad mõistavad, et nad saavad ja võivad noorsootöötajatega ikka rääkida järgmisel korral, kui kohtuvad.

Ukse avatuks jätmine

Lahkumise põhjusest hoolimata on tähtis lahkuda viisil, mis võimaldab teil järgmisel korral samale noorterühmale uuesti läheneda või mis annab noortele võimaluse teiega kontakteeruda, kui nad tahavad seda teha. Õnneks on mõned nõuanded, mis aitavad teil seda teha.

Mõned näited:

- **Noortelt küsimine, kas te võite nendega uuesti rääkida, kui neid järgmisel korral näete** – Te annate selle lausega noortele võimaluse valida, kas nad soovivad edasi suhelda ja väljendate samal ajal omapoolset soovi selleks.
- **Noortele oma visiitkaardi andmine** – Visiitkaart näib küll olevat vanamoeline vahend, ent kui mõnel noorel on probleem, millega ta soovib teie abi, või kui ta soovib lihtsalt teiega edasi rääkida, ent tal pole hetkel telefoni, siis on see hea viis talle oma kontaktandmete jätmiseks. Seda andes tasub ka öelda, et teil on hea meel teda aidata või temaga rääkida, ent see võimaldab ka piire seada. Te võite näiteks öelda, et kui tegemist pole just elu ja surma küsimusega, siis te vastate ainult tööajal, või anda noorele teada, et te eelistate suhelda mingi kindla platvormi kaudu.

Oma organisatsiooni sotsiaalmeedia kanalite näitamine – See on hea võimalus, kui noored on huvitatud osalemisest mõnel teie organisatsiooni korraldataval üritusel või teie pakutavate teenuste kasutamisest, nagu näiteks noortekeskusesse tulemisest. Te annate neile nii võimaluse otsida rohkem infot ja esitada soovi korral täiendavaid küsimusi.

Uue kohtumisaja kokku leppimine – Kui teil on mõni vestlus või teema pooleli ja te soovite seda edasi arutada, siis on hea mõte leppida kokku uus kohtumisaeg ja -koht. Kui tegemist on millegi ametlikumaga, nagu mõne ürituse planeerimise või esmase nõustamisega, siis võite kutsuda nad oma töökohta. Kui asi seisneb milleski vähem ametlikus või kui nooruk ei taha tulla teie kontoris, siis võite lihtsalt öelda, et te olete mingil kindlal päeval ja kellaajal jälle tänavatel käimas ja et te võite tulla sinna, kui nooruk tahab teiega edasi rääkida.

Tagasiside andmine või palumine – Kui te tõeliselt nautisite noortega rääkimist või kui te tunnete uhkust nende arengu või saavutuste või muu sellise üle, siis on hea mõte seda väljendada. Nii jääb neile ka positiivne emotsioon teiega rääkimisest. Kui see noortele sobib, siis võite neilt ka tagasisidet küsida. Te võite näiteks küsida nii: “Kas vestlus oli teile mugav ja kui jah, siis mis muutis selle mugavaks?” või “Kas teile meeldis see, kuidas ma teiga kontakti ja vestlust alustasin?”

Noortele ütlemine, et kui nad näevad tänaval samas vormiriietuses inimesi, siis võib nende poole pöörduda – See on asjakohane siis, kui teil on spetsiaalne vormiriietus, mida te kannate tänavapõhist noorsootööd tehes. Te võite sel juhul noortele öelda, et iga kord, kui te teete tänavapõhist noorsootööd, siis kannate sama vormiriietust ja kui noored näevad inimesi seda vormiriietust kandmas, siis võib julgelt minna tänaval noorsootöötajatega rääkima.

Kuidas reflekteerida?

Kuna mitteformaalne haridus ja õppimine põhinevad mõtisklemisel ja järele mõtlemisel, siis on ka see tänavapõhise noorsootöö väga oluline osa, kuna just see võimaldab teil tiimina areneda ja paremaks saada. Seetõttu on äärmiselt tähtis mitte ainult omaette, vaid ka koos oma partneri ja kolleegidega asjade üle järele mõelda ja asju omavahel arutada. Aeg-ajalt on hea tulla kokku, et asjakohaseid teemasid koos kogu tiimiga käsitleda ja ühiseid seisukohti kujundada. Te leiaste sellest peatükist mõtteid selle kohta, kuidas tehtu ja tehtava üle järele mõelda ja kuidas mõõta tänavapõhise noorsootöö tegemisel saavutatud edu. Te leiaste selle õppematerjali lõpust ka mõned peegeldamis- ehk järele mõtlemise viiside kirjeldused.

Reflekteerimine ja andmete kogumine

Kogu protsessi käigus tuleks läbivalt mõelda tegemist vajavale, tehtavale ja tehtud tööle. Enne tänavatele minekut tuleks mõelda oma viimaste käikude ja nende käigus saadud õppetundide üle ning seada eesmärk eesolevaks päevaks, nagu näiteks see, mida te tahate teha senisest paremini või mida uut proovida. Te peaksite kogu selle protsessi käigus mõtlema, rääkima ja arutama kõike ka koos oma partneriga, et parandada seda, mis pole teie kui tiimi puhul varem toimunud või millest pole olnud abi töös noortega. Tänavatelt tulles tasub mõelda järele kogu saadud kogemuse üle, anda tagasisidet ja seada tulevikueesmärke. Kogu selle mõtisklemise ja järele mõtlemise käigus saab kasutada erinevaid abivahendeid – selleks võivad olla näiteks ametlikumad aruandluse vormis kirja pandavad märkused või paindlikum suuline arutelu.

Üks järele mõtlemise ja andmete kogumise meetod pärast tänavatel käimist on logiraamatu ehk päeviku pidamine.

Sellesse saab lisada ka pisut statistikat selle kohta, kus te täpselt tänavapõhist noorsootööd tegite, kellega te rääkisite ja muud vajalikku infot, aga see võimaldab ka panna kirja ja analüüsida arutatud teemasid, tehtud tähelepanekuid, kasutatud meetodeid jne. Kui teie logiraamat on anonüümne ega sisalda kellegi isikuandmeid, siis võib seda jagada ka võrgustiku partneritega veelgi tihedama koostöö tegemiseks. See on ka hea pidepunkt koos oma partneriga asjade üle mõtlemisel, kuna võimaldab teil käia kõik loodud kontaktid ükshaaval läbi ja arutada, mis nendega seoses toimus ja mis mitte, anda üksteisele tagasisidet ja seada järgmiseks korraks eesmärke.

Edu ja mõju mõõtmine

Sarnaselt avatud noorsootööle on ka tänavapõhise noorsootöö tegemise käigus saavutatud edu üsna raske hinnata, kuna tulemused ei ole mõõdetavad arvudes või protsentides ja teie tehtud töö mõju võib avalduda alles palju hiljem. Vahel annate oma kontaktandmed mõnele noorukile ja ta kirjutab teile kuid või koguni aastaid hiljem. Vahel vestlete mõne noorukiga ja saate aastaid hiljem teada, kuidas see tema elu mõjutas või muutis. Ent isegi seda teades ja mõistes on vahel raske ennast motiveerida, kui teie poolt tehtava töö tulemused ja mõju ei ole nähtavad või tajutavad.

Just seetõttu on järgnevalt loetletud üles mõned tänavapõhise noorsootöö tehes saavutatud edu ja avaldatud mõju näitajad ja hindamise viisid:

- Noorsootöötaja tunneb ennast mugavalt noortega kontakti luues.
- Noored tunnevad tänavapõhise noorsootöö tegijaid ära ja tervitavad neid.
- Noored suudavad ja on valmis avaldama soovi rääkida noorsootöötajaga või oskavad ja julgevad soovi korral loobuda vestlusest.
- Noored räägivad avatult oma elust, suhetest, probleemidest jne.
- Noored on teadlikud noortekeskuste poolt ja noorsootööga üldiselt pakutavatest võimalustest.
- Noored suudavad võtta noorsootöötajatelt vastu infot või tuge ja esitada täiendavaid küsimusi.
- Noored osalevad noorsootööga pakutavates tegevustes, üritustel ja koolitustel.
- Noored tulevad avatud noortekeskusesse.
- Noored mõistavad formaalse ja mitteformaalse hariduse erinevust ja mitteformaalse hariduse pakutavaid võimalusi.
- Noored hakkavad jälgima noorsootööga seotud sotsiaalmeedia kanaleid.
- Nooruk võtab pärast temaga tänaval kohtumist sotsiaalmeedia, meili või telefoni teel noorsootöötajaga ühendust.
- Nooruk otsib probleemi lahendamiseks abi või suuniseid spetsialisti poole pöördudes või paludes noorsootöötajalt selleks abi.
- Tänavatel uitab ilma mingi eesmärgita ringi vähem noori, kuna noored on leidnud tee noortekeskusesse või hobidega tegelemise juurde.
- Olemas on toimiv spetsialistide võrgustik, kes töötavad kõik ühise eesmärgi nimel (nagu kohalik politsei, lastekaitse spetsialistid või kohalik kogukond).

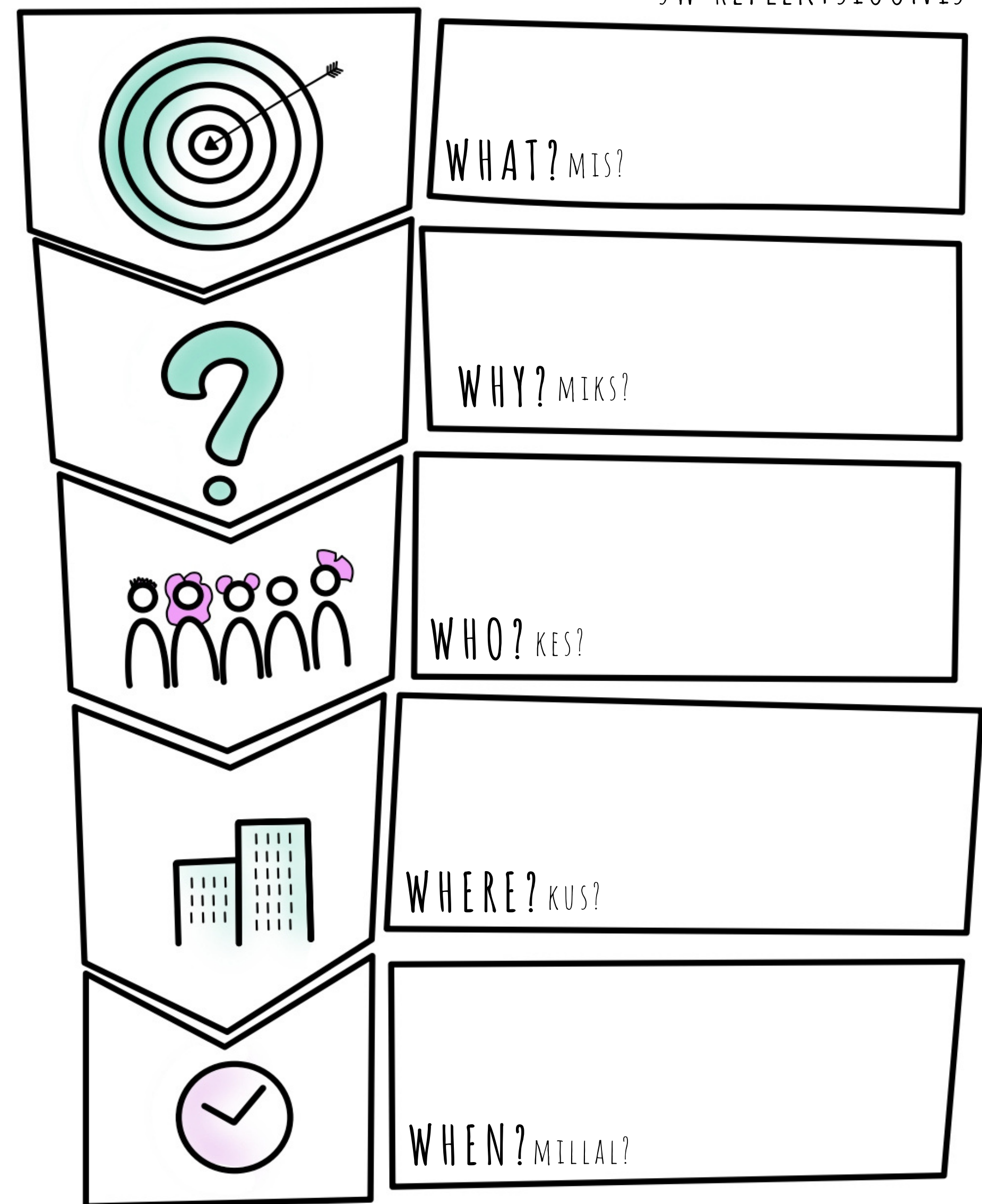
Digitaalse noorsootöö edu ja mõju:

- Uus vestlus noorukiga onlainis (algatatud nooruki või noorsootöötaja poolt)
- Korrapärane kontakt noorukiga onlainis
- Noored osalevad onlaintegevustes
- Onlainis loodud kontakti tulemusel leiavad noored tee noortekeskusesse või noorsootööga pakutavate võimaluste juurde üldiselt.

"Me oleme teinud täpseid plaane just tänavapõhise noorsootöö käigus, mitte enne selle juurde asumist, kuna siis me näeme, milline on tegelik olukord ja hetkevajadused. Edu ei seisne alati selles, kui paljude noortega me räägime, vaid pigem nende vestluste sügavuses ja põhjalikkuses, milleni me ühe noorterühmaga jõuame, ja usalduses, millele meil õnnestub alus panna. Usaldus tagab, et noored on valmis rääkima meiega ka järgmisel korral ja ehk koguni külastama noortekeskust."

THE 5W OF REFLECTION

5W REFLEKTSIOONIS

Üks potentsiaalseid meetodeid tänavatöös ette tulnud situatsioonide analüüsimiseks

Projektist

Tänavanoorsootöö ABC on Erasmus+ KA2 projekt eesmärkidega: arendada praktilist pädevust tänavapõhise noorsootöö tegemiseks, töötada välja uusi praktikaid tänavapõhise noorsootöö tegijate õpetamiseks ja toetamiseks, kaasata rohkem riskinoori noorsootööga pakutavatesse tegevustesse ja koostöö alustamine ja arendamine kohalike organisatsioonidega. Partnerid andsid selle projekti käigus kaks intellektuaalset väljundit: a) tänavapõhise noorsootöö koolitusvideod ja b) see õppematerjal algajale tänavapõhise noorsootöö tegijale.

Vajadus sellise projekti järele tekkis vajadusest arendada Eestis ja Lätis tegutsevate tänavapõhise noorsootöö tegijate pädevust ja ka vajadusest muuta uute noorsootöötajate koolitamise protsessi lihtsamaks, efektiivsemaks ja süstemaatilisemaks.

Tänavapõhise noorsootöö ABC projekt koosnes alljärgnevalt:

- 1) Töövarjuna tegutsemine 2022. aasta kevadel, mille käigus said Läti noorsootöötajad kogeda ja jälgida tänavapõhise noorsootöö tegemist Tartus, osaleda sekkumisviiside koolitusel ja järelevalvel.
- 2) Videolaager Lätis 2022. aasta suvel, mille käigus avanes Lätist ja Eestist pärit osalejatel võimalus töötada välja sisu, kirjutada stsenaarium ja filmida kolm tänavapõhise noorsootöö videoklippi.
- 3) Lõppseminar, mille käigus avanes erinevatel Eesti ja Läti asjatundjatel võimalus vaadata selle projekti raames valminud videoid ja tutvuda projekti muude väljunditega.

Partner organisatsioonid

Tartu Noorsootöö Keskus on Tartu Linnavalitsuse kultuuriosakonna allüksus, mis alustas tööd 2. mail 2018. aastal. Keskuse eesmärk on luua inspireeriv ja uuenduslik noorsootöö tegemise keskkond Tartu linna noortele, et nad saaks kasvada üles aktiivseteks, loovateks ja õnnelikeks inimesteks. Keskus tegutseb kolmes kohas, milleks on Anne Noortekeskus (Uus 56, Tartu), Lille Noortekeskus (Lille 9, Tartu) ja Ilmatsalu Noortekeskus (Järve tee 8, Ilmatsalu).

Tartus tehtava noorsootöö põhieesmärgid on (Noorsootöö Tartus aastal 2021):

- Pakkuda noortele mitmekülgseid võimalusi osalemiseks ning suurendada nende kaasatust ja arvestada nende arvamustega linna arendamisel.
- Soodustada ja edendada noorte ettevõtlikkust, loovust ja algatusvõimet ning aidata neil saada esimesi kogemusi tööturul.
- Parandada noorsootööga pakutavate võimaluste kättesaadavust.
- Arendada ja teha tõenduspõhist noorsootööd.
- Parandada ja tõsta noorsootöötajate professionaalsust ja pädevust ning märgata ja tunnustada nende väärtust.

Baltijas Regionalais Fonds on 12. mail 2011. aastal asutatud valitsusväline organisatsioon, mille eesmärgid on järgmised: edendada kodanikuühiskonna arengut, mitteformaalset haridust, kultuuridevahelist dialoogi ja kaasamist, teha noorsootööd ning julgustada, inspireerida ja toetada loovaid ideid koolituste, projektide ja konsultatsioonidega. Organisatsiooni tegevustega avatakse uks uutele kogemustele, teadmistele ja võimalustele ning edendatakse mitteformaalset õppimist.

Organisatsiooni peamiseks sihtrühmaks on noored inimesed ja eeskätt sotsiaalsesse riskirühmadesse kuuluvad noored – need noored, kes ei õpi ega tööta, koolist väljalangenud, väiksemate võimalustega noored jne.

See organisatsioon paikneb Riias, ent organiseerib korrapäraselt mitmesuguseid üritusi kogu Lätis koostöös teiste valitsusväliste organisatsioonide, noortekeskuste, kohalike omavalitsuste ja riigiasutustega. Euroopa erinevate haridusprojektide raames korraldatakse aktiivselt koolitusi, seminare ja konverentse. Seda tehakse nii lokaalselt kui rahvusvahelisel tasandil, nii et vahel on osalejaid koguni üle 100.

Tänavanoorsootöö partnerriikides

Tänavapõhine noorsootöö on valdkond, mis võib olla riigiti täiesti erinev. Seetõttu on seda teemat rahvusvahelisel tasandil käsitledes tähtis mõista tausta, eesmärke ja sihtrühmi. See peatükk sisaldab Riias (Läti) ja Tartus (Eesti) tehtava tänavapõhise noorsootöö lühikirjeldust.

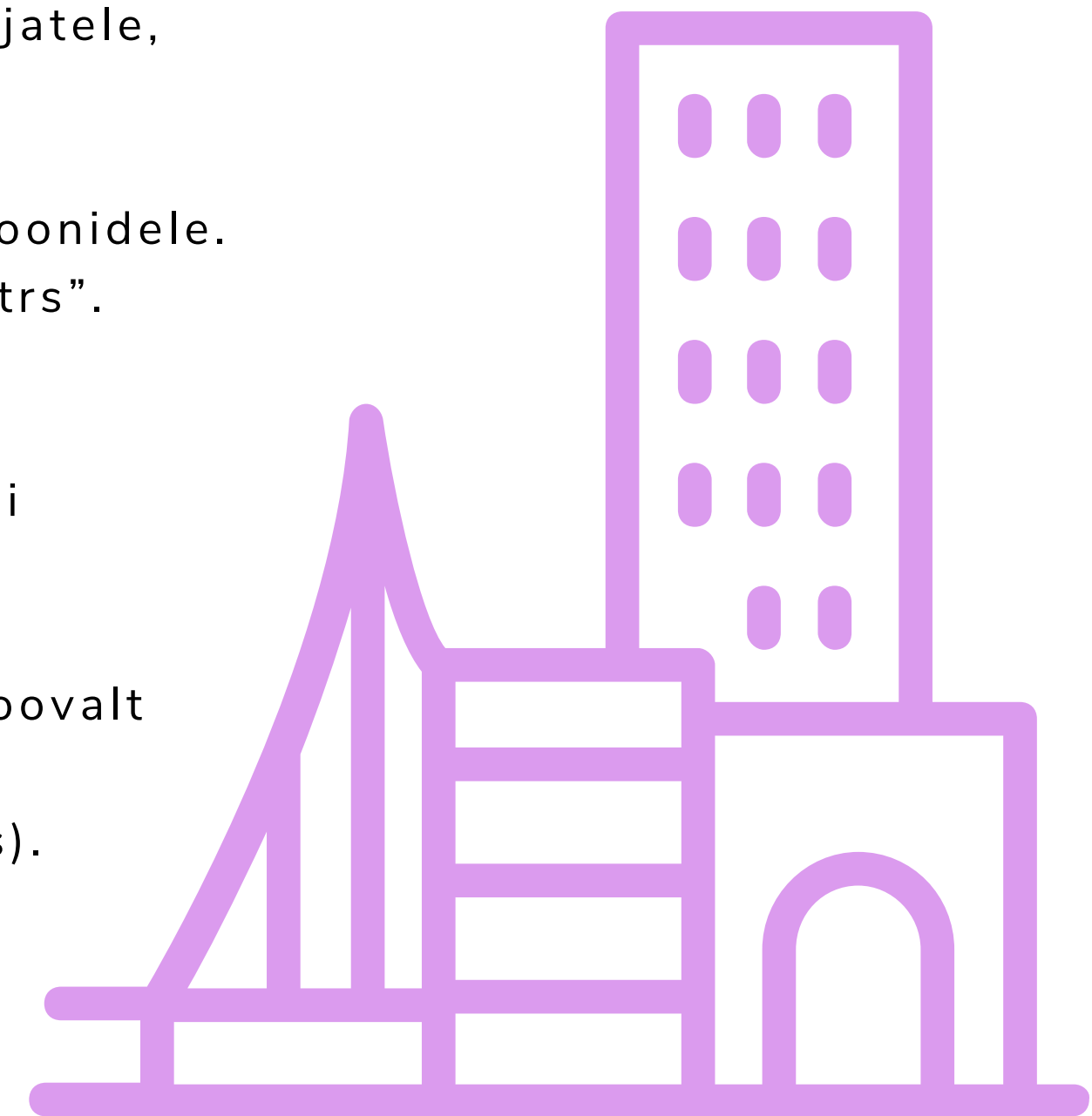
Riia, Läti

Lätis on pööranud tänavanoortega töötamisele tähelepanu aastaid, ent see valdkond on siiski poliitilisel ja strateegilisel tasandil ikka veel selgelt organiseerimata. Haridus- ja Teadusministeeriumi noortepoliitika suunistes aastateks 2021–2023 keskendutakse spetsiaalselt väiksemate võimalustega noorte kaasamisele, mis hõlmab ka tähelepanu pööramist tänavapõhise noorsootöö valdkonnale ja selle tegevusi ja algatusi. 2018. aastal käisid noortele mõeldud rahvusvaheliste programmide agentuuri töötajad Leedus tutvumas sealse tänavapõhise noorsootööga, kus sellele on lähenetud süstemaatiliselt juba üle 10 aasta, kuna Lätis ei ole õnnestunud veel sellist süstemaatilist lähenemisviisi juurutada.

Sellele vaatamata rakendatakse ka Lätis tänavapõhise noorsootöö arendamiseks ellu mitmeid algatusi ja projekte, nagu näiteks järgmisi:

- Omavalitsused saavad esitada tänavapõhise noorsootöö projekte riiklikele projektikonkurssidele, mida koordineerib noortele mõeldud rahvusvaheliste programmide agentuur, ja mõned omavalitsused nagu Ikšķile, Kuldīga ja Rīga ka teevad seda.
- Valitsusvälised organisatsioonid tegelevad selleteemaliste projektide ja tegevustega, nagu "Attīstības platforma YOU+", millel on pooleli ulatuslik uurimistöo Liepaja tänavanoorte kohta, et mõista, miks noored oma aega tänavatel veedavad, mis neid huvitab, millistes tegevustes nad tahaks osaleda jne.
- Läti Vabariigi Heaoluministeerium otsib parajasti asjatundjaid koostama käsiraamatut sotsiaaltöötajatele, mis sisaldaks ka suuniseid, videoloenguid ja väljaõpet tööks tänavanoortega.
- Mõned omavalitsused delegeerivad tänavapõhise noorsootöö tegemise valitsusvälistele organisatsioonidele. Riia Linnavalitsus on delegeerinud need funktsioonid näiteks noorteorganisatsioonile "Resiliences centrs".
- Mõned omavalitsuste sotsiaalteenused rakendavad ellu selliseid eraldiseisvaid programme, mille sihtrühmaks on ka tänavanoored. Näiteks Riias ja Tukumsis pakutakse sotsiaalse rehabilitatsiooni ja toetusprogrammi "Jump".
- "Open Radošie Centri" pakub ohutuid kohti, kus noored saavad lihtsalt vaba aega veeta ja ennast loovalt väljendada. Noored leiavad neist keskustest varjupaiga, valmistavad seal endale süüa, teevad seal koduseid töid ja lihtsalt puhkavad. Praegu on Läti erinevates linnades avatud 13 keskust (neist 5 Riias).

Riia Linnavalitsuses kavandab ja koordineerib noorsootööd Riia Linnavolikogu haridus- ja spordiosakonna noorte divisjon "Riia linna noorsootöö programmi 2019–2023" põhjal. Aastani 2019 töötati tänavanoortega peamiselt omavalitsuse sotsiaaltöösüsteemi raamistikus, mida rakendati juhuslikult, ilma ühist struktureeritud süsteemi loomata. Seetõttu rakendati 2019. aastal ellu projekt "Praktiline noorsootöö Riia lähistel".

Praegu korraldab Riia linn süstemaatilist tööd tänavanoortega mitmes kohas linnas, kuhu noored saavad koguneda. Seda tööd teevad noorteorganisatsiooni "Resiliences centrs" neli töötajat. Riia linnavalitsus töötab aktiivselt ka süsteemi täiustamise nimel Riia linnas tänavanoortega tehtava töö laiendamiseks.

Tartu, Eesti

Tartu Noorsootöö Keskus on alates 2020. aasta sügisest osutanud Tartu linnas kutsuva noorsootöö teenust. Kutsuv noorsootöö moodustab ühe osa mobiilsest noorsootööst ja selle põhieesmärk on tutvustada noortele noorsootöö teenustega pakutavaid võimalusi ja kontakteeruda selliste noortega, kes ei osaleks muidu noortekeskuste tegevustes. Kutsuvat noorsootööd teevad kõik noorsootöötajad tänavatel, kaubamajades ja ka erinevatel digitaalsetel platvormidel, kus noored on aktiivsed.

2021. aasta suvel osutati kutsuva noorsootöö teenust viiel päeval nädalas ajavahemikus 16.00 kuni 19.00. Talvel osutati tänavapõhise noorsootöö teenust kaks korda nädalas ajavahemikus 16.00 kuni 18.00. Eelmisel aastal olid noorsootöötajad tänavapõhist noorsootööd tehes noortega kontaktis enam kui 2800 korral. Tänavapõhist noorsootööd tehakse lisaks avatud noorsootööle ühise eelarve alusel. See võimaldab meil rakendada neid kahte meetodit omavahel kombineeritult, et pakkuda noortele kõige mugavamat ja efektiivsemat teenust.

Kutsuv noorsootöö võimaldab Tartu Noorsootöö Keskusel:

- luua kontakte tänavatel aega veetvate noortega,
- jälgida, kuhu noored kogunevad,
- vestelda noortega nendega seotud teemadel nagu tervislikud eluviisid, hetke- ja sotsiaalne kliima, riskikäitumine ja selle ennetamine,
- tutvustada noortele pakutavaid võimalusi ja tegevusi,
- pakkuda noortele tuge ja vajaduse korral spetsialistiga kontakteerumise võimalust,
- teha digitaalset noorsootööd, mille käigus tegutsevad noorsootöötajad noortele toetuse pakkumiseks sotsiaalmeedias ja muudel digitaalsetel platvormidel, ja
- teha koostööd teiste spetsialistide ja organisatsioonidega.

Kasutatud allikad

Haridus- ja Teadusministeerium (2022). Noorsootöö

<https://www.hm.ee/uldharidus-ja-noored/noortevaldkond/noorsootoo>

Council of Europe (s.a.). Youth Work

<https://www.coe.int/en/web/youth/youth-work>

Riigi Teataja (2010). Noorsootöö seadus

<https://www.riigiteataja.ee/akt/NTS>

European Confederation of Youth Clubs (s.a.). Open Youth Work

<https://www.ecyc.org/about-us/open-youth-work>

Ristikivi, L., Johanson, A., Tihane, K., Paddar, M., Brikkel, L., Maikalu, K., Mats, A., Kangur, A., & Aasmäe, T. (2012). *Mobiilne noorsootöö. Abiraamat mobiilse noorsootöö teostajale.*

<https://www.ank.ee/avaleht/images/dokumendid/projektid/monoabiraamat.pdf>

Vallsalu, T. (2013). *Mobiilse noorsootöö erinevused Eestis MoNo rakendajate arvamustes erinevate aastate lõikes.*

http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/31938/vallsalu_triin_2013.pdf

Reile, A., Mäger, T. (2021). *Mobiilse noorsootöö ja avatud noorsootöö ühisosade kontseptsioon*

<https://ank.ee/wp-content/uploads/2021/03/MoNo-ja-avatud-osa-kontseptsioon-VALMIS-16.02.21-2.pdf>

Pärnu Noorte Vabaajakeskus (s.a.). Pärnu MoNo

<https://vabaajakeskus.ee/parnu-mono/>

Tallinna Haridusamet (2022). *Mobiilne Noorsootöö*

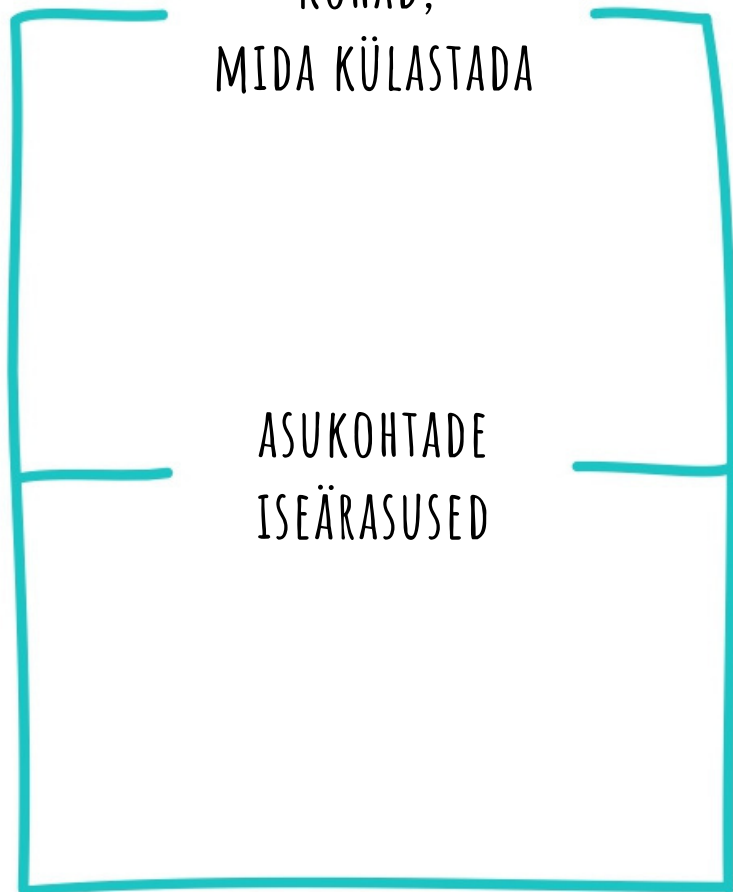
<https://www.tallinn.ee/et/noorteinfo/mobiilne-noorsootoo>

Töölehed tänavanoorsootõtajale

ETTEVALMISTUS

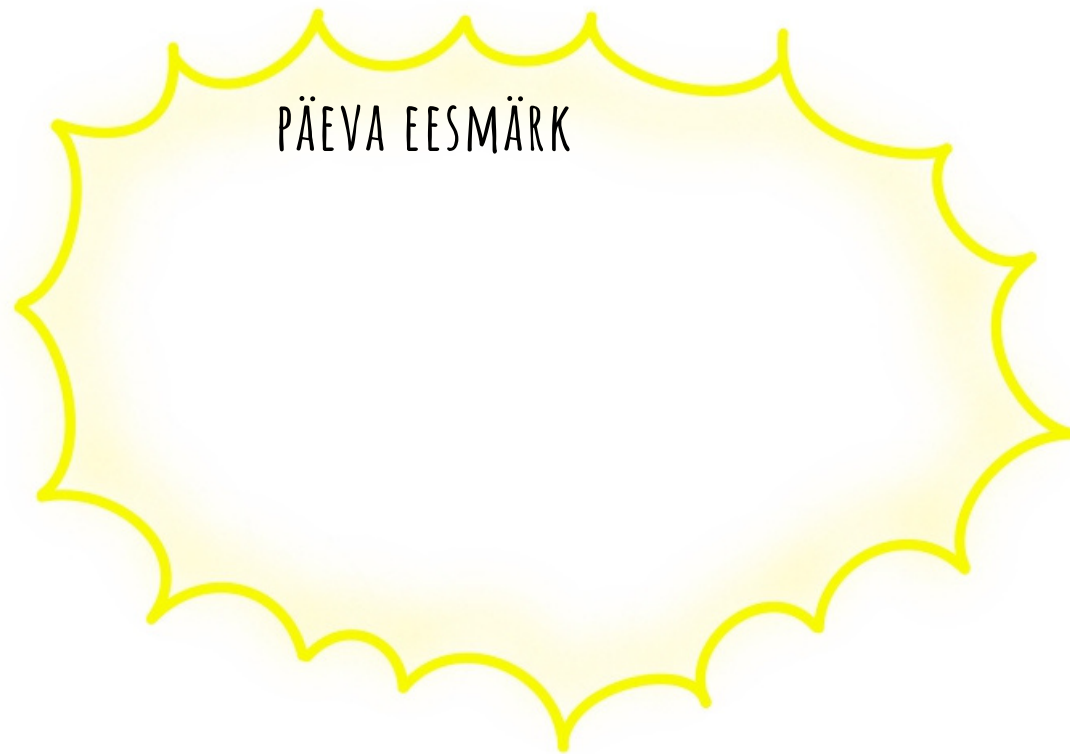
KUUPÄEV: _____

KOHAD,
MIDA KÜLASTADA

ASUKOHTADE
ISEÄRASUSED

PÄEVA EESMÄRK

RISKIANALÜÜS

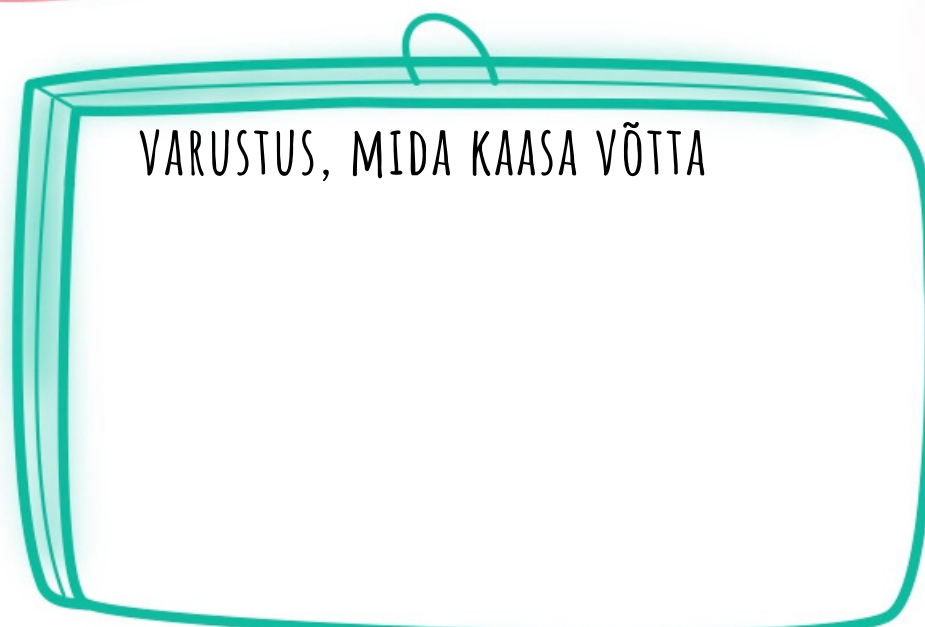

TEEMAD, MILLEL ARUTLEDA

TEGEVUSED, MIDA TEHA

VARUSTUS, MIDA KAASA VÕTTA

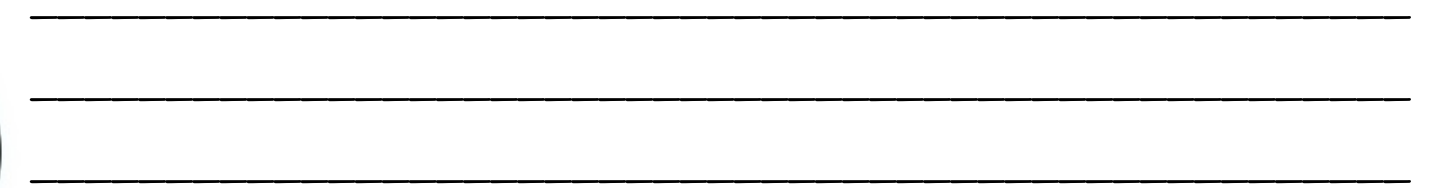

REFLEKTSIOON

KUUPÄEV: _____

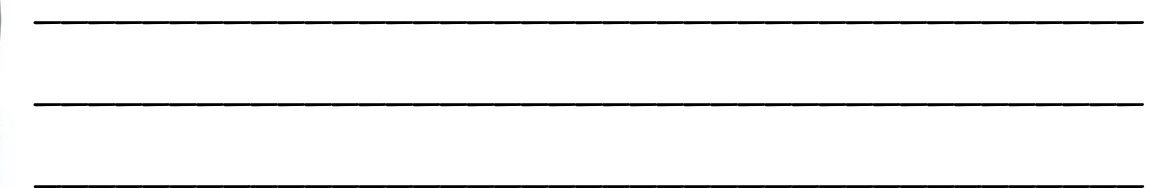
3

MIDA ÕPPISID

2

LEMMIK HETKE

1

ASI, MIDA TEEKSIN TEISITI

SOOVIN ENDA JUURES ARENDADA...

MA OLEN UHKE...

